

YARCHEI KALLAH 5785

ספורת הש"ס עם חוספות

בית חידה. תלמוד מורה¹: ביקור חיים וקבורה. מרקיט נאלו מילוחי ריטי מגולתה חמדים ותוקן לה ביקור חולס כן גילו ונטול אחר משמש מליו וקפירה פקן ואלו לפי כטדו ואשילו הכי חייב: שניא ונתן ביד. ויכה² את החייב שהיה לו משמן למליו ממנו ועטל דין למשמן והחזירו ללוא ויחייב את הכולל ועל כד מטון מן הממטן וישלם למטע וימחל את הטורח ועל שכן מדים ורקו עליה לעמלא³ החל להמיקן דמיו ויטיח את העמל טעל היין לפיכך טמלס וערקן עם שלם מירח האש השולט והיה ליה עשה מעשה מדים ותוקן והכי מפרט בטרהדין בפרק אחר דמי ממוטס (דף ג:). קרש. אבך את הגפולה: סחיצת הרב. קיימל⁴ ליה גרל נמחיס זה סומן זעיס לגרל ממלן זה סומן נפטיס לגרל ממלן מלל ויפטר (כר דף ט:). גרול

הגזול עצים

בית חידה את הדרך זו גמילות חסדים וזה או ביקור חולים בה זו קבורה את המעשה זה הדין אשר יעשונו זו לפנים משורת הדין ריש לקיש אחוי ליה דינרא לרבי אלעזר אמר מעליא הוא אמר ליה אי הוי דעלך קא סמכינא אי ל כי סמכת עלי מאי לבימרא דאי משכח בישא בעינא לאיחלופי לך והא את הוא דאמרת רבי מאיר הוא דדאן דינא דרבי מאיר לא ר מאיר ולא סברא לן כוותיה אל לא ר מאיר וסברא לן כוותיה הו רבי מאיר אלימא רבי מאיר (ד' ל' מ' פ' סימן) חתנ⁵ זין את הדין ויכה את החייב חייב את הוכאי טומא את הטורח טורח את הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו הא איתרוב עלה אמר רבי אילעא אמר רב והוא שנמל ונתן ביד אלא הא ר מאיר דתנן לצבועו לו ארום ועבדנו שחור

פרק תשיעי

לפנים משורת הדין עבד כהני (רב ורפא) והודעת להם וגו'. ורפא⁶ בייחא מייחו מני בפרק אלו מילוח (כר דף ג:) גב זקן ולו פני כטדו ורבי ישמעאל גב יוקי לפנים משורת הדין עבד כהמי סי אלל ספרק סתמוס (עס דף טז.) גב דכה בר רב הולל⁷ דקלניו ללמיחיי דהטו שקלנא לל מייחי לה אלל מייחי למטון מלן מדקן טריי ונפי הריי מאלולינייס דלל שדך לפנים משורת הדין אלל מדין שחמיס חייבין חיה פטור כמו רבי חייל דהלל וי' ישמעאל מדין יוקי מללו מילוח (עס דף ג:) אלל כההיל דכה בר רב הולל לן חילוק מדין למן אחרס ולן גרלס דמפרק אלל מילוח (עס דף טז:) אמר דעמי לפנים משורת הדין גב הא דאסתי דעמלא אסמחיייה ללן סמדי מדכרל אסדיניו למייחי לגרל מפרט וימי שחל ויהיה ספרי כיע וי"ל דכטיה שקלנא לל שדך לפנים משורת הדין כין עשוי לו חזק גדול בפשיעה שגיבוי לו פתח על יין: אחרוי היע לרי אשור.

לדעת התוספות, אדם המזיק פטור באונס גמור, ועל פי זה ביארנו את טעם הפטור של אומן בחינם שהזיק, מחמת שנחשב אנוס. אך לדעת הסוברים שאדם המזיק חייב אף באונס גמור, טעם הפטור הוא לא מדין מזיק אלא מדין שומר.

חידושי הרמב"ן

בבא מציעא פרק ששי

הרמב"ן

ומצאתי בתוס' בב"ק (כ"ז ב) שפירשים אותה משום אדם המזיק, וא"כ למה פטורה לרבי האומר אנוס הוא והלא אדם מועד לעולם בין באונס בין ברצון, והם השיבו שאינו חייב באונסין גדולים וסמכו אותה מן הירר שאמרו בישן ובא חבירו וישן אצלו הוא המועד, ואי אפשר להעמידה דהתם משום רשעי פשע כעצמו, וכן מה שאמרו באם היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון וכולה מתני, וכן מה שאמרו לפי שאין דרך של בני אדם להתבונן בדרוכים, כלם כשהם אדם המזיק משום פשיעה דניוק פטור בהם, או שהם כור ונגון שהלה נתקל בו, ואין להאריך כאן, ועוד הביאו טבח אומן שקלקל רפטור בתנם ואמאי אדם מוזק הוא, וכי

בבא מציעא פרק ששי

נמי סבירא לן אנוס הוא ליחייב, וזה דאי קשה עליהם דכין רמייחייב כשכר אלמא כעין גבה ואבדה הוא ולא אונס גרול ולא אונס קטן הוא ופטורוהו בתנם, אלא שאין באומן הטועה כמלאכתו משום מוזק, וטוף דבר בין שהזכירו חכמים באונס נזקין אכן מנתת בחיזק ולא הכיר בה מעולם (פ"ג כ"ז ב), ונפל מן הגג ברוח שאינה מצויה (שם כ"ז א) הרי הזכירו סוף האונסין כלם, ורוח שאינה מצויה אפילו כאותה של אליהו במשמע, ורוח מצויה הזכירו לענין שית אלא רוח שאינה מצויה לא החכמה בתלמוד אלא לענין אונס דהוא מן האונסין הגדולים שבעולם, ואין כאן מקום להאריך בה יותר מדי.

שיטה מקובצת

בבא קמא דף כ"ז ע"א

שיטה

ובן כתב הר"ר ישעיה ז"ל לעיל גבי מתניתין דתנן אדם מועד לעולם בין שוגג וכיו' וז"ל: בין ער בין ישן כירושלמי מתניתין כשהיו שניהם ישינים אבל אחד ישן ובא חבירו וישן אצלו זה הוא המועד משמע דאינו חייב בכל האונסים וכן בפרק המניח מוקי שמואל באפלה וכן לקמן בגזול וכו'. וצריך עיון לרון באיזה אונסין מחייב ואומר מכל מה ששומר שכר חיוב הוא חייב כגון מילי דדמו לגניבה ואבדה. וכן מוכח בשמעתין דאמר רבא נפל מן הגג ברוח שאינה מצויה וכו'. וקשה דבפרק האומנין אמר ר' יהודה במעבירי חבית וכו'.

בבא קמא דף כ"ז ע"א

ואומר ר"י דאדם המזיק דמי לשומר שכר רמחייב ככעין אבירה ולא דמי ליה לכל מילי דלא מחייב ככעין גניבה דאונס גדול הוא ורוח שאינה מצויה דמי לאבירה ונתקל וטבח שקלקל דמי לגניבה. וריב"א פירש דאדם המזיק דמי לשומר שכר בין לכעין גניבה בין לכעין אבירה ואם נתקל ונפל על הכלים ושכרם חייב והא דפטר נתקל במעבירי חבית וכן טבח שקלקל משום דכיון שמתעסקין הן לטובת הניזק לאו אדם המזיק הוא ויש להם דין שומר אם שומר תנם שומר תנם ואם שומר שכר שומר שכר. ע"כ לשונו.

קובץ

בבא קמא

שעורים

ק"ט) לשיטת תוס' דאומן שקלקל חיובו מטעם מוזק, והא דמומחה פטור משום דמיקרי אנוס ובכה"ג מוזק פטור, קשה מהא דצריך להביא ראיה שהוא מומחה לפטור עצמו, ואמאי לא גימא הממע"ת, ולדעת הרמב"ן גימא כיון דחיובו הוא מטעם שומר וטוען שלא פשע, צריך לברר על ידי שבועה או על ידי עדים במקום שיש רואה, מיהו גם לשיטת תוס' י"ל דבספק חיובו משום שומר שטוען לא פשעתי, והא דקאמר שמואל אי אמר מוזק הוא הו"א דקעביד בשכר, ופירשו"י מדקרי ליה מוזק לחיובו

באונס, ש"מ בעושה בשכר איירי ואינו מובן, דאדרבא מדקרי ליה מוזק אין להלקל בין בתנם לעושה בשכר, ולדעת הרמב"ן גימא דהא באומן ליכא דין מוזק כלל, וע"כ הא דקרי ליה מוזק הכוונה שדינו להתחייב באונס כמו מוזק, והוה רק בעושה בשכר, דבעושה בתנם אינו חייב אלא בפשיעה [והא דחייב בספק מומחה אולי אפשר לומר דגם מטעם מוזק גרידא יש לחייבו בספק אנוס, כמ"ש במ"ש מהל' שאלה גבי לספק פשיעה בבעלים, ע"ש. ועיין בהירודשים לב"ב אות תרנ"ה].

YARCHEI KAILAH 5785

שו"ת חלקת יעקב, חלק ג, חושן משפט, סימן כז

חלקת

ח"מ סימן כז

יעקב

סימן כז

בענין טבח אומן שקילקל מתי חייב לשלם

כבוד האברך כמדורו גדול בתורה ויראה חריו ובקי בחדו"ת דך השכל וכי רבי אהרן ל"ב שפינינמן מעיר בריסק ור"מ בישיבת מונתרה השווירצית.

א אבן מה שחוטב כתי"ם קצתו מחוץ אומן שקילקל הוא מין שומרי יען דבמקום לא מצינו מילוק **ב** בין בחנם לבשכר, אינו מוכרת, דלא נס דגמלה דכר לשולמנו יח מילוק בין בחנם לבשכר וס' ודאי לא היו מלוק שומרי רק משום דינא דנרמשי וכמבואר בב"ק ק' וקצתו **ל**אף אי נאמר כמותו שקילקל מטעם חזק וטעור **ב**חנם מטעם אונס דנביעה וכפך חוסר הכ"ל דלמס' החזיק טעור באונס דנביעה אמה"כ בשכר חייב וכמו שז"ל הרמ"ע בפי"ו סי"ק י"ב דה"ל ליחבר טעור, ומבואר בבואר ויתר בשלטי גבורים להרי"ף ע"ס ח"ו"ל לפי שחללתי השמיטה דבר תלוי בחזון וי"ס ואפילו אומן יקלקל לפעמים אם לא יכיון היטב מלמכמו לפיכך אינו **ל**חונס וי"ס שיש לו שכר חייב.

באתת תצירו וטרפה ע"י שיהי דהתם לא היו שומרי כ"א חזק, אלכ כשנתמנה זווהו העגלים לשחוט היו מטעם שומרי.

א והנה יש פקודת גדולה לענין דינא הא דענת אומן שקילקל אי חייב מטעם חזק או מטעם שומרי, דהנה בשאלו ומתיבה מהדי"ג ח"ב סי' י"ח מונח נס דנבני גלוטוס כלל פי"ב סי' ל"א האריך בשאלתו לעיר קולוקוב עיר קטנה קמוך לנבני לפעור הא"י"ב בשם שקילקל שחיתמו ח"פ"ג שחוט שחט שכר מטעם המבואר בפי' שתי"ו סי' כ"ב דמתי"א ב"ד"ץ עם הקהל שלו אם אין ויכולו להשטמם מתנו דהו כשארלון לו והכ"י ב"ד"ץ דתמ"א שאין ויכולו להשטמם מתנו שם המבואר בשם שקילקל אלכו ממילא הו כ"כ"ץ ומתקרי שאלה בבעלים וטעור אף בשכר, ואף במזיק מילס כיון שפשוטו באונס לא הו דה כפשוטו דבעלים דטעור ומבואר בח"מ"ה ה"ל אלוות פקד כ"א ס"ג וע"כ מה"ל שכירות, וזה רק אם נדמו לטבח אומן שקילקל לעומר וקצתו המב"ש הג"ל אלכו אי חייב מטעם חזק לא שייך כלל לפעור מטעם שאלה דבעלים, למשל אם ישחוט אלא מדעת בעלים וכי"ל בנב"ש אלוהי דיש"ש דלא הו שומרי כלל רק חזק ודאי ויהי חייב.

בבעלים, ויודיע דבמקומות הללו כל אחד שחוט אלכו חיו הגדלה לו, ע"כ"י יש נס כן נפתי"ג גדולה - לפי המבואר בפי' שתי"ו סי' ק"ד השאלו לו בכתתו או השכירה לו למשוי וכי הו שאלה בבעלים אע"פ ששמעמו כאלל לו, ועי' ב"ב"ם שם תהא דכח שאלו לו מר למלכחטו אע"פ ששמעמו כאלל לו, ועפ"י מבוואר בנתי"ע סי' רנ"א סי"ק ח' ח"ו"ל ונקמלקו הבעלים השמירה לא נקמלקו רק הו שומרו קנת עמו בחמילת השמירה ה"ל שמירה בבעלים וטעור, ועי' ב"ד"ץ ע"ס שהשיג על הקמ"ע, ובנתיבות ע"ס, אכן בפי' שתי"ו סי' ק"ד משמע להו"א כפי"ע דע"פ ששמעמו כאלל לו, וכבר האריך בזה בספר דברי גלוטוס כלל כ"ו סימן ע"ו והוכיח בהקמ"ע דלא הו קנת עמו בחמילת השמירה דהו בשמירה בבעלים וטעור, וז"כ י"ע נתי"ב גדולה דלא מצינו לא ה"כ"י לשחוט ובעלים עומדים אלכו בענת שחיתמו והם נס שומרי קנת חקטי שמירה בבעלים וטעור כקלקל אף בשחוט בשכר, ואם שולמנו רק שלוח זה תלוי בלגומה דרבוותא וי' שייך זה שולמו אל ארס כמותו לענין שאלה בבעלים עי' ב"ב"ם כ"ו ובלאשוי"ס ע"ס, נס לענין שפחה נכרית אע"פ דמקלקל שכר אינה מרובה כשפחה נכרית דמקלקל דלא הו גבורי, ועי' פתי"ס ח"מ סי' קמ"ח מונח בפי"ס שתי"ו שהאריך ביה, ויודיעה רק כשחוט ממלו שבגומה, וכ"ו רק אם נזכו שחוט, ודוק.

צ"ד"ד, כ"ב אדר ת"ש. והנה בזה יודיע ומקורו.

א והנה אף בעייתו הגדולה ש"ס כמה ש"כ"ס או נהגלות שדמנד ארוסת ואמתיקא דלא שייך כלל קבדת הש"מ"ה ה"ל לפעור מטעם דהקהל השוענד להש"י"ב לשחוט אלכו והו כ"כ"ץ ומתקרי שאלה

בסוגיית הגמרא מבואר כי שולחני מומחה פטור מלשלם, רבותינו הראשונים נחלקו, האם מומחה גדול שמקבל שכר, חייב או פטור על מה שהזיק.

רמב"ם, הלכות שכירות, פרק י הלכה ה

מציר משנה

משפטים הלכות שכירות פ"י

מציר משנה

ה המוליק חסיו לשחון ולא לתתן וכו'. כ"ד י"א ע"ס ק"ק כ"ד מבוואר להרי' כדכ"ו נהגות שדמנד ארוסת ואמתיקא דלא שייך כלל קבדת הש"מ"ה ה"ל לפעור מטעם דהקהל השוענד להש"י"ב לשחוט אלכו והו כ"כ"ץ ומתקרי שאלה

ה המוליק חסיו לשחון ולא לתתן ועשאו פת נפולין, או מורסן, נתן קמח לנחתום ועשאו פת נפולין, בהמה לטבח ונבלה, חייבין [ו] לשלם דמים מפני שהן נושאי שכר. לפיכך אם היה טבח מומחה ושחט בחנם פטור מלשלם ואם אינו מומחה אע"פ שחט בחנם חייב לשלם. וכן המראה דינא לשלחני ואמר לו יפה הוא ונמצא רע, אם בשכר ראהו חייב לשלם אע"פ שהוא בקי ואינו צריך להתלמד, ואם בחנם ראהו פטור, והוא שיהיה בקי שאינו צריך להתלמד. ואם אינו בקי חייב לשלם אע"פ שהוא בחנם והוא שאמר לשלחני עליך [ו] אני סומך או שהיו הדברים מראין שהוא סומך על ראייתו ולא יראה לאחרים: טבח שעשה בחנם ונבל וכן שלחני שאמר יפה ונמצא רע וכל כיוצא בהן עליוהן להביא ראיה שהן מומחין ואם לא הביאו ראיה מראין: ו' מקומות שנהגו שיהיה הנוטע אילנות נוטל חצי השבח ובעל הקרקע חצי ונטע והשביח ונטע והפסיד. מהחשין לו חצי השבח שיש לו ומנכין ממנו מה שהפסיד ונוטל השאר, ואפילו התנה על עצמו שאם הפסיד לא יטול כלום הרי זו אסמכתא ואין מנכין לו אלא מה שהפסיד: היה מנהגם שישלם הנוטע מחצה ובעל הקרקע מחצה וכן היה מנהגם שישלם הארטי שלישי. אם נטע הנוטע והשביח ורצה להסתלק שנמצא בעל הקרקע צריך להוריד לה אריס הרי בעל הקרקע מוריד עריס ויטול בעל הקרקע חציו ולא יפסיד מחלקו כלום

ה המוליק חסיו לשחון ולא לתתן וכו'. כ"ד י"א ע"ס ק"ק כ"ד מבוואר להרי' כדכ"ו נהגות שדמנד ארוסת ואמתיקא דלא שייך כלל קבדת הש"מ"ה ה"ל לפעור מטעם דהקהל השוענד להש"י"ב לשחוט אלכו והו כ"כ"ץ ומתקרי שאלה

ה המוליק חסיו לשחון ולא לתתן ועשאו פת נפולין, או מורסן, נתן קמח לנחתום ועשאו פת נפולין, בהמה לטבח ונבלה, חייבין [ו] לשלם דמים מפני שהן נושאי שכר. לפיכך אם היה טבח מומחה ושחט בחנם פטור מלשלם ואם אינו מומחה אע"פ שחט בחנם חייב לשלם. וכן המראה דינא לשלחני ואמר לו יפה הוא ונמצא רע, אם בשכר ראהו חייב לשלם אע"פ שהוא בקי ואינו צריך להתלמד, ואם בחנם ראהו פטור, והוא שיהיה בקי שאינו צריך להתלמד. ואם אינו בקי חייב לשלם אע"פ שהוא בחנם והוא שאמר לשלחני עליך [ו] אני סומך או שהיו הדברים מראין שהוא סומך על ראייתו ולא יראה לאחרים: טבח שעשה בחנם ונבל וכן שלחני שאמר יפה ונמצא רע וכל כיוצא בהן עליוהן להביא ראיה שהן מומחין ואם לא הביאו ראיה מראין: ו' מקומות שנהגו שיהיה הנוטע אילנות נוטל חצי השבח ובעל הקרקע חצי ונטע והשביח ונטע והפסיד. מהחשין לו חצי השבח שיש לו ומנכין ממנו מה שהפסיד ונוטל השאר, ואפילו התנה על עצמו שאם הפסיד לא יטול כלום הרי זו אסמכתא ואין מנכין לו אלא מה שהפסיד: היה מנהגם שישלם הנוטע מחצה ובעל הקרקע מחצה וכן היה מנהגם שישלם הארטי שלישי. אם נטע הנוטע והשביח ורצה להסתלק שנמצא בעל הקרקע צריך להוריד לה אריס הרי בעל הקרקע מוריד עריס ויטול בעל הקרקע חציו ולא יפסיד מחלקו כלום

YARCHEI KALLAH 5785

חידושי הרשב"א, מסכת בבא קמא, דף צט, ב

הרשב"א

בבא קמא צ"ט ב' - ק' א'

חידושי

ואיבעית אימא כאן וכאן בחנם וקמייתא כדנכו ואיסר ובתרייתא בשאר אומנים דאינן כדנכו ואיסר, ומשום הכי מסתברא לי דנכו ואיסר דבקיאי טפי אפילו בשכר פטורים וכל השאר אפילו בחנם חייבין וברייתא מילתא פסיקתא תני, והפרש יש בין אומן דשחיטה לאומן דראיית המטבעות, דאלו גבי שחיטה שהדכו תלוי באומנות הידים שייך שאפילו האומן הבקי כטבחה דצפורי יקלקל לעתים אם כן ישגיח ויכוין מלאכתו היטב ולפיכך לאו אנוס גמור חשבין ליה, אבל בראיית המטבעות כל שהוא בקי הרבה כדנכו ואיסר כיון שהדבר תלוי בראייה והבקיאות בצורת המטבע לא שייך שיטעה בו הבקי כדנכו ואיסר, וכשטעה אונס גמור הוא ושומר שכר פטור מן האונסין והלכך אפילו דנכו ואיסרו אפילו בשכר פטורין, כן נראה לי.

והתניא בין אומן בין הידיוס חייב. ואם תאמר אמאי לא פריך כאן בשכר וכאן בחנם דברייתא קמייתא דפטור אומן בחנם ובתרייתא דחייב אפילו המטבעות לא היה לו להכניס עצמו בה ואפילו בחנם עד שיהא אומן כדנכו ואיסר דלא צריכי למילף כלל. אמר רב פפא הא דתניא אומן פטור כגון דנכו ואיסר דלא צריכי למילף. יש מפרשים דאפילו דנכו ואיסר בשכר חייבים דאפילו אומן כטבחה דצפורי חייב כל שהקדים לו שכר וטבחה דצפורי בשחיטה כדנכו ואיסר בראיית המטבע, ולדידי קשיא לי דאם כן דאפילו כדנכו ואיסר איכא לפלוגי הוה ליה לברייתא קמייתא לאפלוגי באומן גופיה כדנכו ואיסר בין בשכר לחנם, ועוד דכי משני רב פפא ברייתא תרייהו הוה ליה לממר איבעית אימא מאי אומן אפילו כדנכו ואיסר וקמייתא בחנם ובתרייתא בשכר

דבדרי הרמב"ם נתבאר כי חיובו של שולחני על נזקים שעשה, הוא רק אם אמר לו "עליך אני סומך או שהיו הדברים מראים שהוא סומך עלי" [על פי המעשה המובא בסוגיית הגמרא (א2)], אולם יש שחלקו על הרמב"ם בדיון זה.

אשר

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

הדאס איתחא לא אחרה לא אחרה ליה רבי טייל עין קסמינא אפילו הכי כי הוה נריך למיגמר חייב, והכי מסתברא דסתם מראה דינר הוא מראה לידע אם הוא טוב כדי שיפטור מי שנתנו לו. ואם כבר פטורו למה ליה להאומר. וכשפולטי דיע אם יקטלוהו ממנו:

שמעון היינו רבי מאיר. כתב רב אלפס ז"ל שמעון מינה דהדיעו לא מתיב לצלמי עד למדע ליה דפליה קמין. ואי לא מודע ליה מתי איל לא ידענה דעלו קסמנת ואם מוכחא מילתא דעליה קסמין לא נריך לארועיה. והמסופת כמנו לאפילו לא אחר ליה מיה דעין קא פסיכא חייב.

פ"פולא הריפתא

משנה פלוגי הלך אפילו אין קנס משנה כ"מ הכא ועל ר"מ הוא. תוספות: [א] דאפילו לא איל בו. וז"ל לרומח דעלמא ולסוכר לר"ח הוא דלמך הכי: [ב] ר"א אבא השבא

רבינו

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

משורת הדין: רבי שמעון בן לקיש אחוי דינרא לרבי אלעזר אמר ליה מעליא הוא אמר ליה "חוי דעין קא פסיכא אבא ליה אמאי דאי משתכח בישא בעינא לשלומי קך והא את הוא דאמרתא מאן דדאין דינא דגרימא רבי מאיר מאי רבי מאיר ולא כדנכו אבא ליה לא רבי מאיר כ"סבורא לך כותיה אמר ליה רבנן 'מתיצת הכרם שנפרצה [ז]. אומרים לו גרור נתיאש מננה ולא נדרה הרי זה קידש וחייב בחתרייתו: שמעון מינה 'הדריית לא מתיב לשלומי עד דמודע ליה דעליה קא סמך דאי לא מודע ליה מצי אמר ליה לא ידענא דעלי קא סמכת 'ואי מוכחא ' דעליה קא סמך לא צריך לארועיה:

י"ם של שלמה | פרק תשיעי - הגזול עצים

ותב דר"א ש"י ח"ל: הוא דלא משני רב פפא כן בחנם כן בשכר כדפסיק גבי דחידת פסח דבבבבא המטבע צריך קטאת נדל. ויהי ליה למהי אלא בקי כדנכו ואיסר. ושאר כל אדם פקיר הדינא דחייב אפילו אפילו אבא דנכו ואיסר פטור בחנם אבל בשכר חייב ע"כ, וכן פסק הרמב"ם. ותשא לי, למה זה היה ליה לרב פפא לשיב כן בחנם כן בשכר, והבננו גם לא אבא אלא כן רב' ואיסר בו, וכמו פסק בבבא הדינא דנכו ואיסר חרידי כן רבא, דדוקא בחנם דוקא רב' ואיסר הוא דתפיר, אבל כעין אבא לא היה ליה לפרש. תני ליה דעין קא פסיכא חייב ויהא דנכו ואיסר, והתניא דחייב בשאר אומן, והוה דוק ודיקן תרתי ברייתא טעם אומן קעו כדנכו ואיסר, והוה ליה לאומן דהך דחייב אומן אריי בשאר סבור' ואיסר, והוה דפיר אריי בחנם, והוה דחייב אריי בשכר, והוה ליה דוק ודיקן כלל. אלא שטעם דנכו ואיסר היה להלשוא דאין תלוי אלא בבקאת נדל, וא"כ הכא רבא אומן נדל סבור' ואיסר אפילו בחנם חייב, והוה דחייב אומן נדל ודיקן נדל ולא כדנכו כלל, א"כ היה ליה לאומן כן במטבע ויהא אפילו בשכר פטור.

והוא לי שאן הרמב"ם ש"י שכתב ח"ל: ואם שייך רבא לשיב כן בחנם כן בשכר, ואי שכתבת המטבע צריך קטאת נדל, ויהי ליה למהי אלא אן כן כדנכו ע"כ, ומלך למכר כותיה, והא לא הובח כלל שחיבו ואיסר אף בשכר חייב, אלא הכל תלוי בחנם כדפסיק במי שפי' כן לחוב כן לפטור.

וכן פירש לקיש אחוי דינרא לרבי אלעזר אמר ליה מעלייתא הוא אמר ליה חוי דעין קסמנת רים היה את סמכת שלי מאן דפסיקתא דאי שכתבת בישא דבעינא לאחילי קך, והוא את דנכו דאמרת רים דהך דדאין אומן דרבי, מאי לאו הכי קאמרת רים דהך דאמר רבי ואת לא סמכת ליה כותיה אמר ליה רבי מאירי רים דנכו ואיסר כן חייב כותיה.

וכתבו הרמב"ם ש"י ח"ל: ויהי ליה למהי אלא אן כן כדנכו ע"כ, ומלך למכר כותיה, והא לא הובח כלל שחיבו ואיסר אף בשכר חייב, אלא הכל תלוי בחנם כדפסיק במי שפי' כן לחוב כן לפטור.

ומה שהיה נראה לי, הוא שאם ארז מוכר בקופה על חוב כדן פטורים, והא אומן כן לדיקן מכל, והא זה השאל למחר ארז ואבא ליה אם ארז ליה לחקוהו אם עשיר דהא שאלם לחנם, אמר לו זה עשיר והוא חלש ליתן לו על דחוב, וארז כן נפגא שני והא פטור כדנכו אפילו.

ומה שהיה נראה לי, הוא שאם ארז מוכר בקופה על חוב כדן פטורים, והא אומן כן לדיקן מכל, והא זה השאל למחר ארז ואבא ליה אם ארז ליה לחקוהו אם עשיר דהא שאלם לחנם, אמר לו זה עשיר והוא חלש ליתן לו על דחוב, וארז כן נפגא שני והא פטור כדנכו אפילו.